

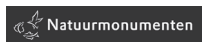
De Blockbusters-serie:

Het Picasso mysterie
Het geheim van Monet
De verborgen dromen van Dalí
Het Kandinsky bedrog
De ondergrondse Rembrandt

Dit boek is tot stand gekomen in samenwerking met

RJKS MUSEUM

maastricht:
MARKETING

DE ONDERGRONDSE REMBRANDT

BLOCKBUSTERS

Manon Berns

kluitman

'Als het erop aankomt, verkies ik vrijheid boven eer.'
Rembrandt van Rijn

Uit: Rembrandt mijn vader

NUR 283/Wo31901

© Uitgeverij Kluitman Alkmaar B.V.

© MMXIX Tekst: Manon Berns

Vormgever omslag: Marlies Visser

Tekening omslag: *De Nachtwacht*, Lambertus Antonius Claessens,
naar Rembrandt van Rijn, 1797

Foto's omslag: Getty Images

Opmaak binnenwerk: Studio L.E.O.

© Foto Manon Berns: Harry Heuts

Alle rechten voorbehouden, inclusief het recht van reproductie
in zijn geheel of in gedeelten, in welke vorm dan ook.

kluitman.nl

manonberns.nl

deblockbusters.nl

BIJ KONINKLIJKE BESCHIKKING
HOFLEVERANCIER

*'O labyrint,
vol van stilte en geheimenis,
ik heb u lief
omdat uw duister mij leert
hoe schoon het daglicht is.'*

Inscriptie mergelgrotten Sint-Pietersberg

Een opgerolde pannenkoek

'G een Groep Groot Gevaar!' De gids rommelt in zijn zak en steekt een sleutel in het kettingslot. 'Heeft iedereen het goed begrepen?' Hij opent de metalen deur en laat de kinderen een voor een naar binnen. 'Ondergronds blijven we dus bij elkaar.'

'Wat doet die man gestrest.' Jimi loopt de smalle gang in. 'Je ziet toch gewoon nog wat hier.'

'Jongeman!' De stem van de gids eechoot door de

gang. 'Wat betekent Geen Groep Groot Gevaar ook alweer?'

'Dat je bij de groep moet blijven,' antwoordt een meisje met een lange vlecht.

'Loop jij maar voorop.' De gids geeft het meisje een ledlantaarn. 'Regel twee: Licht Laat Leven! Jullie kampleiders Bob en Inge sluiten de rij met twee lampen.'

Storm ritst zijn jas tot bovenaan dicht. Ondergronds is het een stuk kouder dan buiten.

'Ik had mijn handschoenen mee moeten nemen,' fluistert Juul naast hem.

Storm voelt een ijskoude hand tegen de zijne. Zal hij haar hand vastpakken? Of is dat raar? Hij zoekt in zijn jaszakken naar zijn handschoenen. 'Gebruik die van mij maar.'

'Bij de T-splitsing naar links,' instrueert de gids de koplopers.

Storm kijkt over zijn schouder naar de ingang van de grotten. Bij de deur ziet hij nog een paar strepen daglicht. Op het schijnsel van de ledlantaarns van de kampleiding na is de gang donker. Aardedonker.

'Ik snap wel wat hij bedoelt met Licht Laat Leven.' Lara heeft haar arm stevig door die van Juul gestoken. 'Zonder lamp heb je echt een probleem hier.'

'Op de volgende kruising naar links,' roept de gids.

‘En dan even stoppen.’

Storm kijkt omhoog. Het schijnsel van de lantaarns beweegt over het plafond. Hij kan het bijna niet geloven dat deze ondergrondse mergelgangen door mensen zijn uitgehouwen en uitgezaagd. ‘Blokbrekers’ noemden ze hen, had hij op internet gelezen. Blok voor blok. Wat een werk.

De gids gaat voor de groep staan en verlicht met zijn lamp de muur waarop een plattegrond is getekend. ‘Jullie zien hier een labyrint van 20.000 gangen. De Sint-Pietersberg herbergt een gigantische ondergrondse doolhof.’

De duizenden lijntjes op de plattegrond doen Storm aan een honingraat denken. Alleen zijn de gangen chaotischer uitgehakt. Niet zo gestructureerd als bijen hun raat bouwen.

‘Wij staan hier.’ De gids wijst een streepje aan de rand van het gangenstelsel aan. ‘En hier ligt de Kluis.’

‘Dat hij de weg weet in deze doolhof,’ fluistert Lara. ‘Die gangen lijken toch allemaal op elkaar.’

‘Voordat we naar de Kluis lopen, ga ik jullie laten voelen hoe het is als je zonder licht je weg moet vinden. Maak maar een rij en leg je rechterhand tegen de wand. Iedereen er klaar voor?’ De gids dooft de lampen een voor een. Plotseling is het donker. Storm

wacht tot zijn ogen gewend zijn en er contouren verschijnen. Maar er gebeurt niets. Zo donker heeft hij het nog nooit gezien. Om zich heen hoort hij zenuwachtig gegiechel. Iemand botst tegen hem aan.

‘Sorry.’ Lara’s stem beeft.

‘Oké, lopen maar,’ roept de gids ergens voor hen in de gang.

Stapje voor stapje schuifelen ze vooruit. Met zijn linkerhand zoekt Storm Juuls jas, hij raakt de bontkraag van haar capuchon en pakt hem stevig vast.

Storm voelt Lara’s hand aan zijn broekzak. ‘Zijn we er bijna?’

‘Nog maar 19.999 gangen,’ roept Jimi achter haar.

Storm laat de capuchon van Juul los. Met zijn rechterhand volgt hij de muur. In het donker lijkt het stiller dan anders. Hij heeft geen idee welke kant de gang op gaat. Bijna struikelt hij over een hobbel op de grond. Hand aan de muur. Voetje voor voetje.

Verderop gaat plotseling een lamp aan. Juuls witte jas schittert in de duisternis. Alsof ze zelf licht uitstraalt. Ze kijkt over haar schouder waar de anderen zijn. Haar gezicht lijkt nog witter dan haar jas. Om haar heen doemen de donkere contouren van de muren op. Daarna een rode jas. Een beige rugzak. Een witte sjaal. Een voor een lichten ze op in het donker.

‘Nu snappen jullie wel waarom die twee jongens de uitgang van de grotten nooit gevonden hebben.’ De gids laat even een stilte vallen. ‘Ze verdwaalden en na uren ronddwalen was hun lamp leeg.’

‘En toen?’ vraagt Lara.

‘In het donker kun je je hier niet oriënteren. Je blijft rondjes lopen, raakt in paniek,’ vertelt de gids op serieuze toon. ‘Op een gegeven moment ga je zelfs geluiden horen die er niet zijn.’

Alle ogen zijn op de gids gericht.

‘Ze werden een paar honderd meter van de uitgang gevonden. Dood.’

‘Hij wil ons gewoon bang maken,’ zegt Jimi. ‘Wedden dat ik de uitgang wel terugvind?’

‘En nu naar de Kluis. Rechtsaf.’ De gids zet de pas erin. ‘Ik heb begrepen dat jullie scoutingkamp om deze Rijksbewaarplaats draait.’

Als ze een hoek omslaan branden er plotseling lampen in een brede gang.

‘We lopen nu door de Van Schaïktunnel,’ legt de gids uit. ‘Die is ooit aangelegd om de mergelblokken naar de Maas af te voeren.’

Verderop staat een lichtgele auto geparkeerd. De gids stopt bij een grote metalen deur en zoekt de juiste sleutel aan zijn bos. *Rijksbewaarplaats nr. 9* staat op een bordje naast de deur. ‘In de Kluis is alles nog precies

hetzelfde als tijdens de Tweede Wereldoorlog. Alleen de schilderijen zijn terug naar de musea. Helaas.'

'Het ruikt hier ook nog naar de Tweede Wereldoorlog.' Storm knijpt zijn neus dicht. Juul wijst naar een ouderwetse zwarte telefoon met hoorn en draaischijf.

Ze komen in een L-vormige ruimte, van wel twintig meter lang. Storm had bij het woord 'kluis' aan iets heel anders gedacht: meer aan zo'n brandkastje waar je in je hotelkamer je paspoort in opbergt. Maar deze kluis is gigantisch! Rijen met metalen rekken hangen aan het plafond. In de L-bocht staat een lange houten constructie en daarna gaat de ruimte om de hoek nog zo'n tien meter door.

'Is dat alles?' Een jongen met een zwarte pet op kijkt om zich heen.

'In de Tweede Wereldoorlog was hier meer te zien.' De gids wijst naar de rekken. '750 schilderijen waren hier opgeslagen, uit alle belangrijke musea van Nederland. Met als pronkstuk de *Nachtwacht* van Rembrandt uit het Rijksmuseum. Die lag hier: uit zijn lijst gehaald en opgerold.' Hij wijst naar de houten constructie. 'Kun je je voorstellen: het belangrijkste schilderij van Nederland, drie jaar lang als een opgerolde pannenkoek in de Kluis in Maastricht?'

De gids pakt een geplastificeerde poster van de *Nachtwacht* en laat hem aan de groep zien. 'Het

beroemde portret van een Amsterdamse schutterij.’* Storm kijkt naar de groep schutters. Hij heeft de Nachtwacht al best vaak in het echt gezien, maar hij wist niet dat het schilderij in de oorlog hier veilig opgeborgen had gelegen.

‘Wel een goeie plek om al die kostbare schilderijen voor de Duitsers te verstoppen.’ In Jimi’s ogen verschijnt een strijdlustige blik. ‘Anders had Hitler ze vast gejat.’

‘De Duitsers waren wel op de hoogte van de kunstschaten in de Kluis, hoor. Sterker nog, ze gaven de opdracht om veilige bewaarplekken te bouwen,’ legt de gids uit.

‘Waarom namen de Duitsers niet gewoon alles mee naar Duitsland?’ vraagt Storm. ‘Hitler wilde toch zijn eigen kunstmuseum bouwen?’ Meester Piet had dat eens verteld tijdens de geschiedenislessen over de Tweede Wereldoorlog.

‘Waarschijnlijk vonden de Duitsers het beter de kunstschaten op deze veilige plek in de Sint-Pietersberg te bewaren.’ De gids kijkt om zich heen. ‘Maar we vermoeden dat ze van plan waren om na hun overwinning de schilderijen mee naar Duitsland te nemen. In elk geval de Nachtwacht.’

---

* Achter in dit boek, op p.250, kun je een afbeelding van de Nachtwacht bekijken. Op internet vind je hem in kleur.

‘Er gebeurden hier trouwens ook allerlei dingen waar de Duitsers niets vanaf wisten,’ vult scoutingleider Bob aan. ‘Het verzet was hier actief.’

‘Verzet tegen de Duitsers?’ vraagt Jimi opgewonden.

Bob knikt. ‘De lokale bevolking kende de weg in het ondergrondse gangenstelsel. De Duitsers niet. Behalve schilderijen werden hier ook mensen verborgen gehouden.’

‘Klinkt spannend,’ zegt de jongen met de pet.

‘Daar heb je helemaal gelijk in. Toch weten maar weinig mensen er vanaf.’ Scoutingleidster Inge kijkt de groep rond. ‘Om de Kluis weer een beetje tot leven te brengen, gaat een bedrijf hier een *escaperoom* maken.’

‘Een escaperoom?’ vraagt Juul. ‘Wat is dat?’

‘Een spannend spel. Straks laten mensen zich in de Kluis opsluiten. Ze hebben vervolgens een uur de tijd om de kluisdeur open te krijgen.’ Bob wijst naar de grote deur.

‘Terwijl de klokt tikt moeten de deelnemers een Kluismysterie oplossen en zo de code kraken,’ zegt Inge. ‘En jullie mogen helpen dat escaperoom-mysterie te bedenken. In twee teams: Team Nachtwacht en Team Tweede Wereldoorlog. Maar morgen meer daarover!’

‘Nu door de grotten terug naar jullie kamplocatie.’
De gids rammelt met zijn sleutelbos. ‘Ik neem aan dat niemand hier wil blijven?’

Ze lopen door de verlichte gang terug naar de grottendoolhof. Daar doet de gids de lantaarns weer aan en verdeelt ze over de groep.

‘Hoor je dat?’ Storm stoot Jimi aan.

‘Wat?’

‘Dat geluid.’ Storm luistert aandachtig. ‘Een soort gejang.’

Jimi lacht. ‘Je bent te lang in het donker geweest.’

De gids roept dat ze bij de groep moeten blijven.

Storm blijft staan. Daar bij die gele auto hoort hij toch echt gejang.

‘Geen Groep Groot Gevaar,’ roept de gids nog eens.

Vlug sluit Storm aan bij de anderen.

Verkennen

'Kijk!' Lara wijst naar een plek tussen de rivier en de berg. 'Daar ligt het scoutinggebouw. Dat grote witte huis aan de Maas.'

Storm tuurt in de richting die ze aanwijst. Inderdaad het gebouw waar ze deze hele week op scoutingkamp zijn. Veel kinderen blijven er ook slapen: ze hadden vandaag de jongens- en meisjesslaapzaal bekeken. Ook al was de eerste dag hartstikke leuk geweest, Storm was best blij dat ze aan het eind naar hun vakantiehuis op de Sint-Pietersberg